

АНАЛІЗ ГАЛУЗІ САДІВНИЦТВА СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Галузь садівництва – важливий сектор національної економіки країни, метою якого є забезпечення потреб населення недорогою плодоягідною продукцією. Порівняно з іншими галузями, перед садівництвом постають більш складніші завдання, пов'язані з необхідністю не тільки виробляти продукцію, але і зберегти її в повному обсязі, переробити у високоякісні продукти харчування для людини. Отже, виробництво плодів і ягід має важливе економічне і соціальне значення [1].

В Україні можна успішно вирощувати всі, без винятку, плодові і ягідні культури помірного клімату. З підвищенням матеріального добробуту населення змінюються загальні стандарти, в тому числі структура продовольчого кошика. Дослідження соціологів і дієтологів доводять, що за цих умов у структурі харчування зменшується частка споживання хліба, картоплі та цукру й, натомість, збільшується частка плодів, ягід і овочів. Це, поряд з доцільністю максимального використання наявного природно-економічного потенціалу для виробництва конкретних видів плодів і ягід, є орієнтиром розвитку промислового садівництва на перспективу. Так, протягом усього останнього десятиріччя в Україні відбувалося збільшення споживання овочів і фруктів як в цілому по країні, так і в розрахунку на одну людину. Це позитивна тенденція, яка стала можливою завдяки певному зростанню добробуту населення України. Незважаючи на постійне зростання цін на дані види товарів (особливо фрукти) відбувається заміщення цими корисними продуктами зайвого вживання висококалорійних круп і хлібних виробів, яке відзначалося в 90-і роки. Однак споживання овочів і фруктів все ще залишається недостатнім. Так, мінімальна фізіологічна норма споживання плодів і ягід однією людиною – 61,32 кг/рік, науковообґрунтована норма – 90 кг / рік, а фактичне споживання в 2013 році складає – 55 кг, тобто менше навіть від мінімальної норми [2, с.57-58].

Розглянемо далі більш детально ефективність виробництва плодів та ягід безпосередньо в Сумській області (табл.1). Плоди та ягоди не є основним видом продукції, на якому спеціалізується наша аграрна область, хоча цей вид продукції є рентабельним, оскільки має підвищений попит в сприятливі моменти кон'юнктури ринку, також наша область має сприятливі природно-кліматичні умови для виробництва плодів та ягід.

Таблиця 1. Ефективність виробництва плодів та ягід в Сумській області

Показники	1990	1995	2000	2005	2009	2010	2011	2012	2013
Площа, тис.га	25,5	22,6	8,4	4,1	3,6	3,7	3,5	3,5	3,5
В т.ч. в плодonoсному віці	22,9	20,7	8,1	3,6	3,1	3,3	3,2	3,2	3,2
Урожайність, ц/га	16,4	3,7	5,8	23,7	30,2	41,6	47,3	43,4	50,1
Валовий збір, тис.т	38,3	7,7	4,7	8,7	9,5	13,7	15,1	13,9	16,0
Виробництво плодів та ягід на 1 особу, кг	26,8	5,5	3,6	7,1	8,0	11,7	13,0	12,1	14,0
Собівартість виробництва 1ц, грн	24,42 крб	716 тис.крб	26,83	29,45	116,74	159,19	210,69	106,55	н.д.
Ціна реалізації 1 ц, грн	н.д.	н.д.	32,6	77,1	295,5	309,4	365,8	316,4	264,6
Рівень рентабельності,%	16,6	105,9	37,8	105,6	69,7	20,3	24,1	25,9	н.д.

Розраховано за даними [4]

Дані таблиці 1 свідчать, що за останні 5 років площа насаджень в Сумській області залишалася майже незмінною і склала в 2013 році 3,5 тис. га. Однак, вона значно скоротилася порівняно з 1990 роком, в якому складала 25,5 тис. га. Причиною є загальноекономічні кризові тенденції в країні, відсутність інвестицій в галузь садівництва через нестачу власних фінансових ресурсів, дорожнечу позикових коштів та відсутність дієвих механізмів щодо регулювання аграрної галузі в цілому та галузі садівництва зокрема.

Урожайність плодів та ягід різко скоротилася в 1995 році, що пов'язано з кризовими явищами 90-х років, але починаючи з 2005 року, вона знову значно зросла і досягла свого максимуму в 2013 році – 50,1 ц/га, що є більшим навіть від до кризового рівня 1990 року майже на 34 ц/га. Збільшення урожайності спричинило й збільшення валових зборів за останнє десятиліття, однак рівня 1990 року валовий збір в 2013 році не досяг, оскільки значно скоротилася площа. Позитивним за останнє десятиріччя є й збільшення виробництва плодів та ягід в розрахунку на одну особу до 14 кг/особу в 2013 році, хоча воно все ще менше, ніж в 1990 році і набагато менше від показника мінімальної фізіологічної норми споживання плодів та ягід на особу, яка складає 61 кг/особу.

Собівартість та ціна 1 центнеру коливалися по роках, але в цілому простежується тенденція до збільшення обох показників, що пов'язано із зростанням витрат на виробництво продукції. Рівень рентабельності в 2013 році склав 25,9 %, що є більшим навіть від рівня цього показника 1990 року. Також рівень рентабельності виробництва плодів та ягід в 2013 році майже досяг рівня рентабельності в цілому по Україні, який складав 28% [3]. Позитивним є те, що виробництво плодів та ягід навіть в кризові 90-ті роки завжди залишалося прибутковим. Таким чином, виробництво плодів та ягід в Україні в цілому та Сумській області зокрема є ефективним, але необхідно й надалі знаходити напрями подальшого підвищення ефективності виробництва плодів та ягід.

Литература:

1. Шута Н. В. Організаційно – економічні чинники формування національного ринку плодів / Н. В. Шута // Режим доступу: http://www.rusnauka.com/7_NITSB_2013/Economics/12_131089.doc.htm
2. Волков О.І., Денисенко М.П. Шляхи покращення ситуації в садівництві // Економіка АПК – 2004 – №9 – с. 57-60
3. Статистичний збірник «Україна у цифрах у 2012 році» / Державний комітет статистики України; за ред. О.Г. Осауленка. – Київ, 2013. – 250 с.
4. Статистичний щорічник Сумської області за 2012 рік / Головне управління статистики у Сумській області; за ред. Олехнович Л.І. – Суми, 2013. – 585 с.